

معرفی و نقد کتاب

ترجمه محمدرضا اقارب پرست، هیئت علمی گروه
روابط بین‌الملل دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرضا

این اثر ترجمه‌ای است از کتاب:

Held David and Mathias Koenig, American Power in the 21st
Century, Cambridge: Polity Press, 2004.

تاریخ دریافت: ۱۳۸۸/۲/۲۵

تاریخ تأیید: ۱۳۸۸/۲/۳۰

مقدمه

با افول اتحاد جماهیر شوروی و در هم ریختن نظام دوقطبی، این سؤال اندیشمندان روابط بین‌الملل را به خود مشغول داشت که قدرت ایالات متحده پس از جنگ سرد چه تغییری می‌یابد. با سرعت یافتن روند جهانی شدن و ورود به قرن بیست و یکم از یک سو و تحولاتی بنیادین چون وقوع حادثه یازده سپتامبر که با نظامی‌گری، و اقدام‌های تک‌روانه آمریکا همراه شد این سؤال بیش از پیش مطرح است. در پاسخ به این سؤال دیدگاه‌های مختلفی مطرح شده است. برخی از صاحب‌نظران از تحول هژمونیک ایالات متحده سخن می‌گویند، برخی آمریکا را در مسیر ایجاد یک امپراطوری می‌دانند و عده‌ای قدرت آمریکا را روبه افول تصویر می‌کنند.

کتاب حاضر که در حقیقت گردآوری و تدوین مجموعه‌ای از مقالات است که به قلم محققان و اندیشمندان برجسته حوزه روابط بین‌الملل نگاشته شده، تلاش کرده تا در حد بضاعت خود به این سؤال بپردازد. کتاب مشتمل بر یک مقدمه و ده مقاله است که اگرچه با عناوین و موضوع‌های نسبتاً متفاوت گردآوری شده، اما در نهایت هم‌راستا در جهت پاسخ دادن به سؤال مطرح شده در کتاب گردآوری شده است.

محتوای کتاب

گردآوردندگان کتاب، دیوید هلد و ماتیاس کوئینگ در مقدمه با طرح بحث و مطرح کردن سؤال فوق‌الذکر مخاطب را برای مواجهه با مقالات بعدی آماده کرده‌اند. ایشان در مقدمه از دیدگاه‌های مختلفی که در رابطه با قدرت ایالات متحده در قرن بیست و یکم وجود دارد سخن گفته‌اند که این موارد در پنج سناریو خلاصه می‌گردد: حرکت آمریکا به سوی امپراطوری، حرکت آمریکا به سمت نظام موازنه چندقطبی، حرکت به سوی نظام امنیت دسته‌جمعی، حرکت به سمت دموکراسی جهانی، و تداوم وضع موجود. گردآوردندگان این پنج سناریو را تبیین کرده و نظرات مخالف و موافق هر یک را به‌بوته نقد کشیده‌اند.

سه مقاله اول این کتاب به‌طور اخص در رابطه با سناریوی امپراطوری نگاشته شده است. مقاله اول کتاب تحت عنوان "امپراطوری؟ دکترین بوش و درس‌هایی از تاریخ" به قلم مایکل کاکس، مقاله دوم تحت عنوان "اولین امپراطوری ورشکسته در قرن بیست و یکم" به قلم مایکل مان است. و مقاله سوم با عنوان "هژمونی لیبرال یا امپراطوری؟ قدرت آمریکا در عصر تک‌قطبی" نوشته جان ایکنبری کاکس در این مقالات تلاش آمریکا در ایجاد یک امپراطوری پرداخته شده و مشکلاتی که در این مسیر فرا روی ایالات متحده آمریکا وجود دارد به‌تصویر کشیده شده است. نکته این که در این سه مقاله به چشم می‌خورد به قدرت رسیدن جورج بوش به عنوان یک مؤلفه‌ای محوری در این تلاش آمریکا برای ایجاد امپراطوری است.

مقالات چهارم تا هفتم کتاب تحلیل نظامی‌گری آمریکا، استفاده مکرر از قدرت سخت، و نقاط ضعف قدرت آمریکا را دنبال می‌کند. مقاله چهارم کتاب با عنوان "قدرت سخت، قدرت نرم، و مبارزه با تروریسم" به قلم جوزف نای، مقاله پنجم با عنوان "قدرت و ناتوانی" نوشته رابرت کیگن، مقاله ششم با عنوان "اهداف دیپلماسی، قدرت سخت، و قدرت نرم نوشته رابرت کوپر، و مقاله هفتم با عنوان "قدرت آمریکا: از زورگویی تا جهان وطنی‌گرایی" به قلم مری کالدردر نگاشته شده است. این مقالات استفاده آمریکا از قدرت سخت را مورد بررسی قرار می‌دهد و سیاست خارجی ایالات متحده آمریکا در اقصی نقاط

جهان را با در کنار مباحثی چون هژمونی و خشونت‌گرایی آمریکا مورد بررسی و تحلیل قرار می‌دهد. نویسندگان این مقالات اغلب با رویکرد انتقادی استفاده از قدرت سخت توسط آمریکا را مورد تحلیل و بررسی قرار می‌دهند.

مقاله هشتم با عنوان "فرا تر از عراق: بحران در اجتماع امنیتی فراآتلانتیکی" که توسط تامس رایس نگاشته شده به بحث حمله نظامی آمریکا به عراق پرداخته و آن را عاملی مهم در ضربه زدن به اجتماع امنیتی اروپایی آمریکایی معرفی می‌کند. مقاله نهم با عنوان "دکترین بوش: دیدگاه چین" به قلم ژیانگ چو قدرت آمریکا در قرن بیست و یکم و تقابل آن با چین را مورد بررسی قرار می‌دهد. و در نهایت مقاله دهم با عنوان "در انتظار آرماگدون: بزرگترین امپراطوری در باتلاق خاورمیانه" به قلم عبدالوهاب الافندی به چالش‌های فراروی آمریکا در خاورمیانه و نقد کلی سیاست‌های خاورمیانه‌ای ایالات متحده پرداخته شده است.

نقد اثر

موضوعی که این کتاب بدان می‌پردازد بی‌شک یکی از مهمترین و بحث‌برانگیزترین موضوعات جاری روابط بین‌الملل است. از آنجا که قدرت ایالات متحده آمریکا ابعاد متنوع دارد و استفاده آمریکا از این قدرت عمده‌ترین مسائل جاری نظام بین‌الملل؛ چون امنیت منطقه‌ای و جهانی، بحث حکومت جهانی، تجارت جهانی، و غیره را تحت الشعاع قرار می‌دهد. از این رو این اثر به لحاظ موضوع و سؤالی که بدان پرداخته شده بسیار مهم است.

از دیگر نقاط قوت اثر می‌توان به مقدمه ذی‌قیمت اثر اشاره کرد. بی‌تردید مقدمه در آماده ساختن مخاطب یک اثر بسیار مهم است و این بخصوص در آثاری که به صورت مجموعه مقالات ارائه می‌شود اهمیت بیشتری دارد. گردآوردگان مقاله با نگاشتن مقدمه‌ای منسجم و نظام‌مند در آماده‌سازی مخاطب برای مطالعه اثر موفق عمل کرده و در واقع در مقدمه خود مخاطب را در اولین گام‌های خود برای برقراری ارتباط با اثر به خوبی یاری ساخته‌اند.

از دیگر نقاط قوت اثر می‌توان به استفاده از مقالات مؤلفان متخصص در هر حوزه مطالعاتی است. بی‌شک نویسندگان آثار؛ از جمله برترین متفکران حوزه روابط بین‌الملل و ژئوپولیتیک هستند اما چیزی که بیش از هر چیز بر اهمیت این انتخاب شایسته گردآورندگان می‌افزاید گردآوری مقالات مرتبط با حوزه تخصص این متفکران است. که اکثراً در حوزه تخصص خود سرآمد هستند. مقاله کاکس در حوزه امپراطوری و حاکمیت جهانی، جوزف نای در بحث قدرت سخت و نرم و ژیانگ چو در بحث دیدگاه چین مثال‌های بارز این مسئله است.

به رغم نقاط قوت بی‌شمار اثر با دقت فراوان می‌توان نارسایی‌هایی را در این آن یافت. یکی از این موارد که البته در اکثر آثاری که به صورت گردآوری مجموعه آثار مشاهده می‌شود وجود دارد احساس عدم انسجام و تداوم به هنگام مطالعه اثر است. دیگر اینکه با توجه به موضوع اثر به عنوان قدرت آمریکا در قرن بیست و یکم و با توجه به اینکه مسائل فرهنگی از مهمترین موضوعات قرن بیست و یکم است به نظر می‌رسد که این مسئله تا حدودی در این اثر مغفول مانده است. با این وصف این از ارزش و غنای اثر نکاسته و به قول دکتر چارلز گرانت محقق برجسته مرکز مطالعات اصلاحات اروپا، مطالعه این اثر برای علاقمندان به مباحث آمریکاشناسی و حکومت جهانی ضروری است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی